

2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

3. Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо додаткових способів інформування про судові справи та проведення зборів суддів в умовах воєнного чи надзвичайного стану: Закон України від 27.07.2022 № 2461-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2461-20#Text>

Моторний Денис Васильович,

аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
старший детектив Національного
антикорупційного бюро України

ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ПОСАДОВИМИ ОСОБАМИ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан в Україні введено Указом Президента України №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, на підставі пропозицій Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану», починаючи з 05.30 годин 24 лютого 2022 року[1].

Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII [3] визначає зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану, гарантії прав та свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її

територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [3].

Відповідно до ст. 12-2 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII в умовах правового режиму воєнного стану суди, органи та системи правосуддя діють виключно на підставі, в межах і в спосіб визначені Конституцією України та законами України [3].

В умовах тривалої повномасштабної військової агресії надзвичайно важливу роль у збереженні внутрішньої стійкості держави відіграють механізми забезпечення правопорядку, які законодавець формує й удосконалює виходячи з викликів сьогодення. Не оминули зміни і кримінальну юстицію. Зокрема, законодавець вніс зміни до Розділу IX-1 "Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану" Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), що має забезпечити ефективне кримінальне переслідування осіб в умовах воєнного стану[5]. Вказане слід враховувати при здійсненні досудового розслідування.

Функціонування кредитно – фінансової системи в умовах воєнного стану має критичне значення для виконання державою своїх функцій. Гроші – це «кров» економіки, без обігу якої господарські процеси не відбуваються, життя завмирає. Банківська система забезпечує обіг коштів та функціонування економіки, в тому числі можливість здійснювати державні закупівлі необхідних матеріальних цінностей та послуг, харчування, забезпечення логістичних потреб, можливість сплачувати заробітну платню військовослужбовцям, лікарям, співробітникам об'єктів критичної інфраструктури в умовах воєнного стану є одним з факторів, що фактично визначає можливість існування держави.

Забезпечення виконання в умовах воєнного стану статей державного бюджету, що передбачають фінансування, та відповідно, функціонування зазначених напрямів державної діяльності, та породжені ними фінансові потоки фактично забезпечують виконання державою функцій, що забезпечують існування цілих галузей діяльності на рівні країни, які мають критичне значення для обороноздатності.

Слід зазначити, що не можна применшувати значення обслуговування банківськими та небанківськими фінансовими установами не державного економічного сектору. Особливо в умова воєнного стану можливість приватного сектору забезпечити роботою, і відповідно заробітною платою як можна більшої кількості фізичних осіб зменшує навантаження на державний сектор економіки, в тому

числі забезпечення соціальних виплат, підтримки тимчасово переміщених осіб, забезпечення фронтових та прифронтових областей державною підтримкою продуктами харчування та товарами першої необхідності.

Діючим законодавства не передбачено змін нормативних засад діяльності Національного банку України як регулятора кредитно – фінансового ринку, а також нормативних змін діяльності банківських та небанківських фінансових установ в умовах воєнного стану.

Слід констатувати, що значний обсяг фінансових ресурсів надходить до бюджету України в умовах воєнного стану у якості міжнародної фінансової допомоги, пільгових кредитів, тощо.

Можливе вчинення кримінальних корупційних правопорушень щодо вказаних коштів, при якому вони були предметом протиправного посягання в умовах воєнного стану, несе загрозу економічній безпеці країни.

Посадові особи Національного банку України, банківських та небанківських фінансових установ, при виконанні ними своїх посадових обов'язків в умовах воєнного стану можуть вчиняти корупційні кримінальні правопорушення щодо фінансових ресурсів, які надійшли у якості міжнародної фінансової допомоги, і перебувають у їх розпорядженні.

Вказане також може бути здійснено в інтересах держави – агресора.

Відповідно до ст. 111 Кримінального кодексу України (далі – КК України) під державною зрадою слід розуміти умисно вчинене громадянином України діяння, яке заподіяло шкоду територіальній цінності, суверенітетові, обороноздатності, недоторканості, економічній, державній чи інформаційній безпеці України[4]. Вказана норма передбачає відповідальність, в тому числі, за діяння, вчинене умисно на шкоду економічній безпеці України.

Таким чином, законодавець виділяє та кваліфікує кримінальну відповідальність за діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду економічній безпеці України в умовах воєнного часу як державну зраду.

Тобто, вказані дії посадових осіб фінансових установ та Національного банку України можуть бути кваліфіковані відповідно до ст. 111 КК України.

Органи досудового розслідування, що здійснюють досудове розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених посадовими особами банківських, небанківських фінансових установ, Національного банку України як регулятора фінансового ринку, під час досудового розслідування мають досліджувати можливі контакти, зв'язки осіб, що вчинили кримінальне правопорушення, або мають визначений статус у кримінальному провадженні, або мають

безпосереднє відношення до вчинення злочину з державою агресором. При кваліфікації кримінального правопорушення слід досліджувати, чи має вказане діяння значення для обороноздатності країни, чи можуть наслідки досліджуваного у досудовому розслідуванні корупційного кримінального правопорушення бути використаними державою агресором для завдання шкоди кредитно – фінансовій системі України, та економічній безпеці України в цілому.

Особливу увагу на вищевикладене слід звертати органам досудового розслідування при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень, вчинених посадовими особами Національного банку України.

Вчинення корупційного кримінального правопорушення посадовими особами та керівниками Національного банку України під час воєнного стану може мати критичні наслідки щодо довіри держав – партнерів, стратегічних союзників, надати можливості для спеціальних служб держави агресора з проведення спеціальних інформаційних операцій щодо дискредитації державного управління.

При проведенні слідчих (розшукових) та процесуальних дій у ході досудового розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених співробітниками та посадовими особами фінансових установ та Національного банку України, як національного регулятора фінансового ринку та їх кваліфікації, співробітники органу досудового розслідування мають враховувати: походження предмету посягання, потенціальний міжнародний резонанс від вчинення корупційного кримінального правопорушення, посаду особи, яка намагалась вчинити або вчинила злочин, можливі економічні наслідки та їх вплив на економічну безпеку України.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022 та затверджено Законом № 2102-IX від 24.02.2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

2. Конституції України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

5. Юрій Сухов. Особливості досудового розслідування в умовах воєнного стану: про що варто знати. URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA015971